

COMPARATIVE ANALYSIS OF TRADITIONAL AND MULTIMEDIA-BASED GRAMMAR LESSONS

Ochilova Mohigul Ulug`bek qizi

Independent Researcher Uzbekistan State World Languages University

E-mail: mohigulachilova@gmail.com

Annotation

This article presents a comparative analysis of traditional teaching methods and multimedia-based grammar lessons. The study compares the effectiveness of both approaches in teaching English grammar to 9th and 10th grade students, examining their impact on student motivation and learning outcomes. The article discusses the opportunities and limitations of multimedia tools in grammar education, as well as practical recommendations for their effective use in the educational process.

Keywords: multimedia tools, grammar education, motivation, traditional teaching, comparative analysis, English language, grades 9-10.

AN'ANAVIY VA MULTIMEDIALI GRAMMATIKA DARSLARINING QIYOSIY TAHLILI

Ochilova Mohigul Ulug`bek qizi

Mustaqil izlanuvchi, O'zbekiston Davlat Jahon Tillari universiteti

Annotatsiya

Mazkur maqolada an'anaviy o'qitish usullari va multimedia vositalariga asoslangan grammatika darslarining qiyosiy tahlili amalga oshirilgan. Tadqiqot 9-10-sinf o'quvchilarida ingliz tili grammatikasini o'rgatishda ikkala yondashuv samaradorligini, o'quvchi motivatsiyasiga ta'sirini va o'quv natijalarini solishtiradi. Maqolada multimedia vositalarining grammatika ta'limidagi imkoniyatlari va cheklovlari, shuningdek ulardan o'quv jarayonida samarali foydalanish bo'yicha amaliy tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: multimedia vositalari, grammatika ta'limi, motivatsiya, an'anaviy o'qitish, qiyosiy tahlil, ingliz tili, 9-10-sinflar.

1. KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi o'qituvchilar oldida yangi imkoniyatlar va muammolarni keltirib chiqarmoqda. Xususan, ingliz tili grammatikasini o'rgatishda an'anaviy metodlardan multimedia vositalariga o'tish masalasi ko'plab pedagogik tadqiqotlarning diqqat markazida turibdi.

9-10-sinf o'quvchilari — bu o'spirinlik davrining muhim bosqichida turgan, o'z shaxsiyatini shakllantiruvchi va intellektual jihatdan faol rivojlanayotgan yoshlar. Aynan shu davrda ingliz tili grammatikasini o'rganishga bo'lgan munosabat, motivatsiya va qiziqish darajasi keyingi til savodxonligini belgilab beradi. Demak, o'qituvchi tomonidan tanlangan metod va vositalar hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Ushbu maqolaning maqsadi — an'anaviy va multimediali grammatika darslarining kuchli va zaif tomonlarini tahlil qilish, ularning o'quvchi motivatsiyasi hamda o'quv samaradorligiga ta'sirini solishtirish orqali zamonaviy o'qituvchi uchun amaliy yo'nalishlar ishlab chiqishdan iborat.

2. ADABIYOTLAR TAHLILI

An'anaviy grammatika ta'limi haqida ko'plab fundamental tadqiqotlar mavjud. Krashen (1982) o'z «Monitor Modeli»da grammatik qoidalarni ongli o'rganish va til o'zlashtirish o'rtasidagi farqni asoslab berdi. Uning ta'kidlashicha, faqat grammatik qoidalarni yodlash kommunikativ malakani ta'minlamaydi.

Multimedia ta'lim nazariyasida Mayer (2001) «Kognitiv Multimedia Ta'limi» nazariyasini ilgari surdi. Ushbu nazariyaga ko'ra, so'z va tasvirning birgalikda qo'llanilishi o'quv materialini anglash va eslab qolishni sezilarli darajada oshiradi. Bu tamoyil zamonaviy multimediali darslarning asosini tashkil etadi.

O'zbekiston ta'lim tizimida esa Yo'ldoshev va Usmonov (2018) kabi olimlar multimedia vositalarining ona tili va chet tili ta'limidagi rolini o'rganib, ularning

samaradorligi yuqori ekanini aniqlashgan. Milliy o'quv dasturlarida ham raqamli resurslarga alohida o'rin berilayotgani buning dalilidir.

Xalqaro tadqiqotlar (Chapelle, 2001; Warschauer & Healey, 1998) kompyuter yordamidagi til ta'limi (CALL — Computer-Assisted Language Learning) sohasida katta tajriba to'planganini ko'rsatmoqda. Ushbu tadqiqotlar multimedia interaktivligining o'quvchi ishtirokini oshirishda, ayniqsa grammatik mavzularni o'rganishda, muhim rol o'ynashini tasdiqlaydi.

3. TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot Toshkent shahridagi 47-sonli umumta'lim maktabining 9- va 10-sinf o'quvchilari (N=64, o'g'il bolalar — 30, qiz bolalar — 34) ishtirokida 2023-2024 o'quv yilida o'tkazildi. O'quvchilar ikkita guruhga bo'lindi: nazorat guruhi (n=32) an'anaviy dars usulida, tajriba guruhi (n=32) esa multimediali ta'lim muhitida o'qidi.

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi: grammatik bilimlarni baholash uchun oldindan va keyindan o'tkaziladigan testlar; motivatsiyani o'lchash uchun Gardner va Lambert (1972) tomonidan ishlab chiqilgan «Instrumental va Integrativ Motivatsiya» so'rovnomasi; o'quvchilarning kuzatuvlari hamda o'qituvchi suhbatlari. Ma'lumotlar SPSS 23.0 dasturida statistik tahlil qilindi.

Multimediali ta'lim guruhida quyidagi vositalardan foydalanildi: PowerPoint va Canva taqdimotlari, YouTube-dan olingan autentik video materiallar, Kahoot! va Quizlet ilovalarida interaktiv o'yinlar, grammatika animatsiyalari va infografiklar. An'anaviy guruhda esa darslik, doska, ko'rgazmali qurollar va og'zaki izoh usullaridan foydalanildi.

4. QIYOSIY TAHLIL NATIJALARI

4.1. Asosiy farqlar jadvali

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-6, 2026**

Mezon	An'anaviy dars	Multimediali dars
O'quv materiali	Darslik, doska, chizmalar	Video, animatsiya, interaktiv kontent
O'quvchi ishtiroki	Ko'pincha passiv tinglovchi	Faol ishtirokchi (gamifikatsiya)
Motivatsiya darajasi	O'rtacha (so'rovnoma: 3.1/5)	Yuqori (so'rovnoma: 4.2/5)
Grammatik bilim o'sishi	Pre-test: 54% → Post-test: 69%	Pre-test: 53% → Post-test: 78%
Materiallarni eslab qolish	2 hafta o'tgach: 61%	2 hafta o'tgach: 74%
Dars tayyorlash vaqti (o'qituvchi)	30-40 daqiqa	60-90 daqiqa
Texnik imkoniyatga bog'liqliq	Minimal	Yuqori (internet, kompyuter)
Individual yondashuv	Cheklangan	Keng (turli o'rganish uslublari)

4.2. Motivatsiya ko'rsatkichlari tahlili

So'rovnoma natijalari shuni ko'rsatdiki, multimediali guruh o'quvchilari ingliz tili grammatikasini o'rganishga bo'lgan ishtiyoqda nazorat guruhiga nisbatan sezilarli ustunlik qildi. Jumladan, «Darsdan keyin mustaqil grammatika mashqlari bajarish

ishtiyoqi» ko'rsatkichi an'anaviy guruhda 38% bo'lsa, multimediali guruhda bu raqam 67% ni tashkil etdi.

Ayniqsa qiziqarli holat shundaki, o'g'il o'quvchilar o'rtasida motivatsiya farqi yanada yaqqol ko'zga tashlandi. An'anaviy guruh o'g'il o'quvchilarining motivatsiya o'rtacha bahosi 2.8/5 bo'lgan bo'lsa, multimediali guruhda 4.1/5 ga etdi. Bu ko'rsatkich o'qituvchilar tomonidan ham qayd etildi: «Kahoot! o'yinlari paytida avval passiv bo'lgan o'quvchilar ham faol qatnashishni boshladilar.»

4.3. Grammatik bilimlarni o'zlashtirishga ta'sir

Ikkala guruh bir xil grammatik mavzularni (Present Perfect, Passive Voice, Conditional sentences) o'rgandi. Yakuniy test natijalariga ko'ra, multimediali guruh o'rtacha 78% to'g'ri javob berdi, an'anaviy guruh esa 69% natija ko'rsatdi. Bu farq statistik jihatdan muhim hisoblanadi ($p < 0.05$, t-test).

Shu bilan birga, ikki hafta o'tgach o'tkazilgan «Eslab qolish testi» (retention test) da multimediali guruh 74% ni saqlab qoldi, an'anaviy guruh esa 61% ga tushdi. Bu ko'rsatkichlar multimedia vositalarining nafaqat qisqa muddatli, balki uzoq muddatli xotiraga ham ijobiy ta'sir qilishini tasdiqlaydi.

5. MUHOKAMA

5.1. An'anaviy darsning kuchli tomonlari

An'anaviy grammatika darslari o'z ahamiyatini yo'qotgani yo'q. Birinchidan, bu usul maktablarda keng tarqalgan va o'qituvchilar tomonidan yaxshi o'zlashtirilgan. Ikkinchidan, texnik vositalar bo'lmasa ham samarali o'tkazish mumkin. Uchinchidan, yuzma-yuz muloqot orqali o'qituvchi o'quvchining tushunish darajasini bevosita kuzatib, tezda tuzatish kiritishi mumkin.

Bundan tashqari, an'anaviy yondashuv grammatik qoidalar tizimini izchil va ketma-ket tushuntirishga qulay. Induktiv va deduktiv metodlarni erkin qo'llash imkoniyati o'qituvchiga dars maqsadiga qarab yondashuv tanlash erkinligini beradi.

5.2. Multimediali darsning afzalliklari va cheklovlari

Tadqiqot natijalariga ko'ra, multimedia vositalari o'quvchi motivatsiyasini oshirishda va materialni eslab qolishda sezilarli afzallik ko'rsatdi. Buning asosiy sababi sifatida «Ko'p kanalli o'rganish» (multimodal learning) tamoyilini keltirish mumkin: ko'rish, eshitish va interaktiv amaliyot bir vaqtda ishlaganda materialni o'zlashtirish chuqurlashadi.

Biroq, multimediali darsning o'z cheklovlari ham mavjud. Dars tayyorlash uchun ko'proq vaqt kerak; texnik muammolar (internet uzilishi, qurilma yetishmasligi) darsni to'xtatib qo'yishi mumkin; ba'zi o'quvchilar interaktiv o'yinlarning o'yin tomoniga ko'proq e'tibor berib, grammatik mazmuni ikkinchi o'ringa surib qo'yishlari kuzatildi.

5.3. Aralash yondashuvning maqsadga muvofiqligi

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ikki yondashuvning birgalikda qo'llanilishi (blended/hybrid approach) eng maqbul yo'l hisoblanadi. An'anaviy metodning izchilligi va tizimlilikini multimedia vositalarining motivatsion kuchi bilan uyg'unlashtirganda, o'quvchi ham qoidani tushunadi, ham uni qiziqish bilan o'rganadi. Masalan, yangi grammatik mavzu avval tushuntirib berilsa, keyin Kahoot! orqali mustahkamlansa — samaradorlik sezilarli oshadi.

6. XULOSALAR

Ushbu tadqiqot quyidagi asosiy xulosalarga olib keldi:

1. Multimediali grammatika darslari o'quvchi motivatsiyasini an'anaviy darslarga nisbatan 35% ga yuqori ko'rsatdi (4.2/5 va 3.1/5).
2. Grammatik bilimlarni o'zlashtirish darajasi multimediali guruhda 78%, an'anaviy guruhda 69% tashkil etdi.
3. Esab qolish ko'rsatkichi ham multimediali guruhda yuqori bo'lib, 2 haftadan keyin 74% saqlanib qoldi.
4. An'anaviy yondashuv texnik ta'minot talab qilmasligi va tizimli tushuntirish jihatidan afzal.

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-6, 2026**

5. Aralash (blended) yondashuv ikkala usulning kuchli tomonlarini birlashtirgani uchun eng maqbul model sifatida tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Chapelle, C. A. (2001). Computer Applications in Second Language Acquisition. Cambridge University Press.
2. Gardner, R. C., & Lambert, W. E. (1972). Attitudes and Motivation in Second Language Learning. Newbury House.
3. Krashen, S. D. (1982). Principles and Practice in Second Language Acquisition. Pergamon Press.
4. Mayer, R. E. (2001). Multimedia Learning. Cambridge University Press.
5. Mirzayev, A. (2020). Chet tillarni o'qitishda axborot texnologiyalari. Toshkent: TDPU nashriyoti.
6. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. (2022). Umumiy o'rta ta'lim davlat ta'lim standarti. Toshkent.
7. Warschauer, M., & Healey, D. (1998). Computers and language learning: An overview. *Language Teaching*, 31(2), 57–71.
8. Yo'ldoshev, J., & Usmonov, S. (2018). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: O'qituvchi.

